

Alusta alkaen 42

Savonlinnan Tuomiokirkko, 15.1.2009

1 Moos 27:30–46

Esau vimmastuu Jaakobille

Edellä olemme kuulleet, kuinka Iisakin vaimo Rebekka synnytti kaksospojat, Jaakobin ja Esaun. Esau oli muutaman hetken vanhempi, joten normaalisti hänelle olisi kuulunut esikoisen oikeus ja siihen liittyvä Jumalan siunaus, myös se erityinen siunaus, jonka Jumala oli luvannut Iisakin isälle Abrahamille ja tämän jälkeläisille.

Jumalan kuitenkin sanoi, että Iisakin pojista nuorempi, eli Jaakob, saisi erityisaseman ja vanhempi, eli Esau joutuisi palvelemaan häntä.

Myöhemmin tämä Jumalan ennalta määräämä tahto toteutui siten, että Esau möi Jakobille esikoisen asemansa annoksesta papukeittoa. Näin hän osoitti, että hän oli jo sisimmässään vieraantunut Jumalasta ja hengellisistä asioista. Häntä kiinnosti vain maallinen hyvä ja sellaiset konkreettiset asiat, kuten ruoka, rikkaus ja metsästys.

Aluksi Esau ei varmaankaan huomannut mitään haittaa siitä, että hän oli myynyt esikoisen asemansa Jaakobille. Sitä, että hän ei arvostanut kunnia-asemaansa isänsä vanhimpana poikana, ei huomannut missään käytännön asiassa.

Mutta myöhemmin sen alkoi huomata. Jumala salli, että nuorempi veli Jakob sai omakseen esikoisen aseman lisäksi myös isä –Iisakin kuolinvuoteellaan antaman siunauksen. Jakobin yksinkertainen huijaus onnistui. Herkkuruuan, Esaun vaatteiden ja iholle laitettujen pukinkarvojen avulla Jaakob onnistui uskottelemaan sokealle isä –vanhukselle, että hän olisi se, jonka isä meinasi kuolinvuoteellaan siunata esikoisen siunauksella.

Tästä kertomus jatkuu.

Esau pyytää siunausta

Iisak oli ehtinyt siunata Jaakobin ja Jaakob oli juuri lähtenyt isänsä luota, kun Esau palasi metsästä. Hänkin laittoi herkkuruokaa, vei sen isälleen ja sanoi hänelle: "Nouse, isä, syömään poikasi tuomaa riistaa, että sitten voisit siunata minut." Hänen isänsä Iisak kysyi: "Kuka sinä olet?" Esau vastasi: "Minä olen poikasi Esau, sinun esikoisesi." Silloin Iisak säikähti kovin ja kysyi: "Kuka se sitten oli, joka kävi metsästäessä ja toi minulle riistaa? Minä söin jo ennen sinun tuloasi ja siunasin hänet, ja se siunaus pysyy." (1 Moos 27:30-33)

Esau on traaginen hahmo. Raavas, vahva mies, hyvä metsästäjä. Jahti onnistuu, ruuan laittokin onnistuu. Ja tyytyväisenä hän tulee isän luo saamaan sen, mistä isän kanssa on jo ennalta sovittu.

Mutta hän saakin kuulla isän suusta kauheat sanat: Kuka sinä olet?

Ensin Esau tietysti ajattelee, että sokea isä ei vaan häntä tunne. Kaikki selviäisi. Mutta sitten seuraa vielä kauheammat sanat. Isä on jo siunannut jonkun toisen. Siunaus on jo käytetty. Mutta isän päätös pysyy voimassa.

Se siunaus pysyy

Tässä voi nähdä viittauksen Uuteen testamenttiin ja sen lupaukseen siunauksesta. Tällainen kertakaikkinen ja pysyvä siunaus on kaste. Kun sinut on kerran kastettu, Jumala on siunannut sinut sanallaan ja tehnyt sinun kanssasi pysyvän liiton, joka perustuu Jeesuksen sovitukseen ja ylösnousemukseen. Jumala ei omalta puoleltaan koskaan riko tätä liittoa.

Me ihmiset sen sijaan rikomme sen liiton yhteen. Moni meistä kastetuista ei edes tiedä, että sellainen liitto on heidän ja Jumalan välillä on solmittu. Tämä johtuu siitä, että heidän vanhempansa ja kumminsä eivät ole osanneet tai tahtoneet opettaa sitä heille eikä heissä siksi ole syntynyt omakohtaista uskoa Jeesukseen. Kasteen liitto ei siksi toimi.

Mutta Jumalan puolelta liitto on voimassa. Jumala ajattelee Jeesuksen sovitustyön yhteyteen kastetusta kuin Iisak siitä, jolle siunauksen antoi: ”Minä siunasin hänet, ja se siunaus pysyy.”

Iisak sanoo näin Jaakobista sitä huolimatta, että Jaakobin puolelta koko juttu on ollut petosta. Jaakobin sydän oli petollinen eikä lainkaan otollinen siunauksen vastaanottamiseen. Silti Iisak –isä sanoi: ”Minä siunaisin hänet ja se siunaus pysyy.”

En sano, että kaste olisi siunausautomaatti, jota saisi käyttää petollisesti, vailla aikomustakaan opettaa kastettavalle uskoa Jeesukseen. Sanon vaan, että Jumalan siunaus on niin vahva, että se pysyy voimassa, vaikka me rikommekin sen.

Meidän pitää palata kasteen liittoon uskomalla kasteessa meille annettuun Jeesukseen. Mutta kastetta ei tarvitse uusaa, sillä Jumala ei omalta puoleltaan ole koskaan sitä liittoa rikkonut.

Paatumisesta

Kun Esau kuuli isänsä sanat, hän alkoi äänekkäästi itkeä ja valittaa ja sanoi isälleen: ”Siunaa minutkin, isä!” Silloin Iisak sanoi: ”Veljesi tuli kavalasti ja vei sinulta siunauksen.” Esau sanoi: ”Ei häntä suotta Jaakobiksi sanota. Hän on pettänyt minut kahteen kertaan: hän vei jo esikoisuuteni, ja nyt hän riisti minulta siunauksenkin!” (1 Moos 27:34-36)

Se, joka valitsee itselleen aineellisesti yltäkylläisen elämän mutta ei välitä kasteestaan tai Jeesuksen hankkimasta pelastuksesta ja uskosta häneen, se voi joskus onnistua elämään suhteellisen onnellisen elämän. Ihmisellä on niin hyvät psyykkiset puolustusmekanismit, että niitten avulla pystyy lakaisemaan Jumalan pois elämästään.

Mutta jossain vaiheessa, vaikeuksien kohdatessa tai kuolinvuoteella, karmea totuus paljastuu: minä olen valinnut väärin, minä olen perustanut elämäni asioihin, jotka eivät kestä. Olen erossa Jumalasta. Edessä on sielun iankaikkinen kadotus. Kuinka väärin loppujen lopuksi valitsinkaan, vaikka aluksi kaikki näytti niin hyvältä.

Tästä Uusi testamentti varoittaa, ja nimenomaan Esaun kohtaloon vedoten:

Katsokaa, ettei joukossanne ole ketään siveettömästi elävää tai maailmallista, sellaista kuin Esau, joka yhdestä keitosta myi esikoisuutensa. Tehän tiedätte, että kun hän myöhemmin halusi siunauksen itselleen, hänet hylättiin. Hän ei saanut tilaisuutta parannukseen, vaikka hän sitä itkien anoi. (Hepr 12:16-17)

Miksi Esau ei saanut tilaisuutta parannukseen eli ”mielen muutokseen”, niin kuin Uuden testamentin sana ”parannus” käännetään sananmukaisesti? Eikö Raamattu sano, että jokainen katuva saa kääntyä takaisin Jumalan puoleen? Eikö Raamattu sano, että Jumala armahtaa jokaista, joka huutaa häntä avuksi?

Sanoo kyllä. Ja tässä asiassa Raamattu myös pitää paikkansa. ”Joka avukseen huutaa Herran nimeä, se pelastuu.”

Mutta asia on niin, että Esau ei katunut mitään. Hän oli ainoastaan pahoillaan siitä, että nyt väärä valinta tuotti huonon lopputuloksen. Mutta ei hän lainkaan katunut sitä, että oli aiemmin pitänyt halpana esikoisuuttaan ja samalla isänsä henkistä perintöä, jopa siinä määrin, että oli myynyt esikoisuutensa papukeitosta. Eikä hän katunut sitä, että oli väheksynyt Jumalaa ja sydämessään hylännyt hänet.

Hän ei itse ollut syyllinen mihinkään. Syyllinen oli veli, Jaakob, joka oli hänet pettänyt. (Jaakobin syyllisyydessä Esau tietysti oli tavallaan oikeassa. Virhe oli siinä, että se esti tunnustamasta omaa syyllisyyttä).

Tässä katumattomuudessaan Esau käy samoja jalanjälkiä kuin esi-isämme Adam. Kun Jumalan kohtasi hänet syntiinlankeemuksen jälkeen, hän ei katunut eikä pyytänyt Jumalalta anteeksi. Sen sijaan hän alkoi syyttää tapahtuneesta muita: ”Vaimo, jonka annoit olemaan minun kanssani, antoi minulle siitä puusta.” Samaten myöskään Eeva ei katunut, vaan vieritti syyn muualle: ”Käärme petti minut ja minä söin.”

Esaun kohdalla elämän aikainen hengellisten asioiden syrjäyn sysääminen oli johtanut paatumukseen: hän ei enää osannut katua, hän ei enää osannut ”huutaa avukseen Herran nimeä.” Hän ei voinut saada anteeksiäntoa, koska hän ei halunnut sellaista pyytää.

Tällaista nyky-Suomi on täynnä. Kirkko julistaa Jumalan armoa ja Jeesuksen tuomaa sovitusta kaikille. Mutta suurin osa ei sitä halua, ja syyttää siksi kirkkoa tuomitsemisesta ja siitä, että kirkko ei anna tilaa ihmisten omalle henkisyden etsinnälle. Siis: en minä tarvitse katumusta ja syntieni anteeksi antoa. Sitä tarvitsee ahdasmielinen kirkko, joka syyllistää minua eikä oikeaoppisuudessaan tajua minun oman uskoni hienoutta.

Tämä on vaarallista, sillä se johtaa yhä syvempään paatumukseen. Niin kuin Raamattu sanoo:

”Katsokaa siis, miten kuulette; sillä sille, jolla on, annetaan, mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, minkä hän luulee itsellään olevan.” (Luuk 8:18)

Esau luuli, että hänellä oli paljonkin. Hän oli riuska metsämies, isänsä pojista ensin syntynyt. Mutta oikeasti hänellä ei ollut mitään. Hän oli myynyt esikoisuutensa, hän oli luopunut elävästä Jumalasta. Vähitellen hän turtui eikä enää kyennyt näkemään luopumustaan.

Paatumuksen vastalääke

Mikä sitten on vastalääke tähän? Raamatun mukaan se on Jumalan armon todesta ottaminen:

Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa eikä lukenut ihmisille viaksi heidän rikkomuksiaan; meille hän uskoi sovituksen sanan. Me olemme siis Kristuksen lähettiläitä, ja Jumala puhuu teille meidän kauttamme. Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa. Kristukseen, joka oli puhdas synnistä, Jumala siirsi kaikki meidän syntimme, jotta me hänessä saisimme Jumalan vanhurskauden.

Jumalan työtovereina me vetoamme teihin: ottakaa Jumalan armo vastaan niin, ettei se jää turhaksi! Hänhän sanoo: Oikealla hetkellä olen kuullut sinua, pelastuksen päivänä olen tuonut sinulle avun. Juuri nyt on oikea hetki, juuri nyt on pelastuksen päivä. (2 Kor 5:18-6:2)

Vain yksi siunausko?

Esau kysyi vielä: "Eikö sinulle jäänyt mitään siunausta minua varten?" Iisak vastasi: "Minä asetin hänet sinun herraksesi, annoin hänelle palvelijoiksi kaikki hänen veljensä ja varustin hänet viljalla ja viinillä. Mitä minä voisin enää tehdä sinun hyväksesi, poikani?" Silloin Esau sanoi isälleen: "Yksikö siunaus sinulla vain on, isä? Siunaa, isä, minutkin!" Ja Esau itki katkerasti. (1 Moos 27:36-38)

Yksi siunausko sinulla vain on, isä? Selitän tätä vertauskuvallisesti:

Iisakilla oli vain yksi siunaus, Abrahamille luvattu siunaus, jonka Jumala oli siirtänyt hänelle ja hänen jälkeläisilleen, Messiaan siunaus.

Maailmassa ei ylipäättänsäkään ole kuin yksi todellinen siunaus, Messias, Jumalan lupaama Vapahtaja, joka syntyi aikanaan Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin jälkeläisenä. Hän itse sanoi näin:

"Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani. (Joh 14:6)

Jos tämä siunaus puuttuu, loppupeleissä mikään muu ei auta mitään. Niin kuin seppä Högman sanoi aikoinaan Paavo Ruotsalaiselle: "Yksi sinulta puuttuu, ja sen mukana kaikki: Kristuksen sisällinen tunteminen."

Tämän vertauskuvana selitän kertomuksemme jatkon:

Hänen isänsä Iisak sanoi hänelle: Kaukana on sinun asuinsijasi oleva rehevistä maista, vailla taivaan kastetta. Sinä olet elävä miekkasi varassa ja palveleva veljeäsi. Mutta kun sinä kerran riistädyt irti, silloin karistat hänen ikeensä niskastasi. (1 Moos 27:39-40)

Edomilaisten ja Israelin poliittisista suhteista

Tällä kohdalla on kyllä myös vähemmän vertauskuvallinen merkitys. Se kuvaa Esaun jälkeläisten eli edomilaisten myöhempiä asuinseutuja, Seirin vuoristoa, joka oli ilmeisesti kuiva ja hedelmätön paikka. Vaikka Edomin kuningaskunta oli Israelia vanhempi, kuningas Daavidin aikana se joutui israelilaisten vallan alle, palvelemaan Juudaa ja maksamaan veroja. Myöhemmin toteutui sekin ennustus, että Esaun jälkeläiset tulisivat karistamaan Jaakobin jälkeläisten vallan yltään:

Hänen [kuningas Jooramin] aikanaan edomilaiset luopuivat Juudan vallanalaisuudesta ja asettivat itsellensä kuninkaan. (2 Kun 8:20)

Tämä toteutui vielä toiseen kertaan. Nimittäin kuningas Herodeksen saadessa vallan Juudeassa vähän ennen Jeesuksen syntymää. Herodeksen isä oli ideumealainen (eli edomilainen) prinssi, joka oli nainut juutalaisen ylipapin tyttären ja päässyt sitä kautta sekaantumaan juutalaisten politiikkaan. Poika Herodes oli jo siinä määrin juutalaistunut, että peruskorjasi Jerusalemin temppelin ja ilmeisesti piti itseään uskonnoltaan juutalaisena, ainakin heidän hallitsijanaan roomalaisten vasallina. (Herodeksen suvun vaiheista on seikkaperäinen kuvaus juutalaisen historioitsijan, Flavius Josefuksen teoksessa Juutalaissota, jonka hän julkaisi ensimmäisellä vuosisadalla jKr. Josefuksen teokset on saatavana halpana englanninkielisenä käännöksenä (esim. Amazon.com) ja ne ovat erittäin kiinnostavaa luettavaa Uuden testamentin taustoista kiinnostuneille).

Kaunasta ja murhanhimosta

Esau kantoi Jaakobille kaunaa siitä, että Jaakob oli saanut isän siunauksen, ja hän ajatteli: "Pian tulee aika, jolloin suremme isän kuolemaa. Sitten minä tapaan Jaakobin." (1 Moos 27:40)

Esau oli menettänyt yht'äkkiä hyvin paljon. Hän oli pitänyt itseään isänsä perijänä, hän oli ollut riuska metsämies, hänellä oli vaimoja ja lapsia, rikkautta ja kunniaa lähipirin ihmisten parissa. Mutta nyt hän oli menettänyt kasvonsa ja johtoasemansa pikkuveljelleen, mitättömälle kotona viihtyvälle nysvärille. Se oli enemmän kuin mitä Esau saattoi niellä. Niinpä hän päätti tappaa veljensä, kuitenkin vasta sitten kun isä olisi kuollut, ettei isä olisi joutunut tätä kauhutekoa suremaan.

Sen verran myötätuntoa pahimmankin ihmisen sydämeen jää. Kyllä varmaan Hitlerkin joskus ajatteli lähimmäistensä tunteita, kun esim. meni Eva Braunin kanssa lopulta naimisiin. Tämä ilmiö kertoo sitä, että Jumala on luonut kaiken hyväksi. Pahuus ei ole itsenäinen olemassaoleva asia. Pahuus on hyvän turmeltumista.

Rebekan suunnitelma

Kun Rebekalle kerrottiin, mitä hänen vanhempi poikansa aikoi, hän haetti luokseen nuoremman poikansa Jaakobin ja sanoi hänelle: "Veljesi Esau hautoo kosta ja aikoo tappaa sinut. Tee siis, poikani, niin kuin minä neuvon: lähde pois ja pakene veljeni Labanin luo Harraniin. Viivy siellä jonkin aikaa, kunnes veljesi kiukku haihtuu. Kun veljesi viha on asettunut ja hän on unohtanut, mitä sinä hänelle teit, minä lähetän sinulle sanan ja haetan sinut sieltä. Miksi minun pitäisi menettää teidät molemmat yhtenä ja samana päivänä?" (1 Moos 27:41-45)

Rebekka ei ole fatalisti eli kohtalonuskoinen. Hän toimii itse, parhaan järkensä mukaan, estääkseen kauheuksia tapahtumasta. Hän luottaa kyllä Jumalaan ja hänen kykyynsä varjella Jaakob pahalta. Mutta ei se tarkoita, ettei Rebekan ja Jaakobin itsensä pitäisi toimia.

Rebekka tiesi, että vuosien myötä pahinkin kiukku laantuisi. Jos Jaakob saataisiin pidettyä joitain vuosia pois Esaun silmistä, niin kauheudet eivät tapahtuisi.

Samalla tavalla meidänkin pitää toimia. Pitää käyttää järkeä ja kokemusta vaikkapa siitä, miten ihmiset toimivat. Näin voimme vaikuttaa tapahtumiin. Vaikka Jumala on kaikkivaltias, se ei merkitse, että meidän teoillamme ei olisi mitään vaikutusta.

Puheemme

Iisakille Rebekka sanoi: "Minä olen kuollakseni kyllästynyt noihin heettiläisnaisiin! Jos Jaakobkin vielä ottaa tästä maasta heettiläisen vaimon, jonkun samanlaisen kuin nuo, niin mitä minun enää kannattaa elää?" (1 Moos 27:46)

Rebekka siis halusi Jaakobin lähtevän maanpakoon Rebekan veljen Laabanin luo Harranin kaupunkiin, lähes tuhannen kilometrin päähän.

Mutta huomatkaa, miten hän tämän esittää miehelleen Iisakille.

Tyhmempi vaimo olisi sanonut: Voi Iisak, nyt se tuo Esau aikoo murhata Jaakobin! Lähetä heti Jaakob pakomatkalta! Ja komenna Esauta ettei lähde perään!

Näin Rebekka ei tee. Hän asettautuu heikon ja sokean Iisak -vanhuksen asemaan. Hän ei halua missään tapauksessa aiheuttaa hänelle murhetta, joka saisi Iisakin varmasti valtaansa hänen viimeisiksi elinvuosikseen, jos hän saisi tietää, että hänen poikansa suunnittelee veljesmurhaa. (Näin kävi esim. minun kainuulaiselle iso-iso-isälleni. Vanhoilla päivillään ei saanut viikkoihin nukutuksi, kun sai kuulla, että hänen poikansa joutuisivat Talvisodassa sotimaan toisiaan vastaan, Neuvostoliittoon siirtyneet veljet Suomussalmelle jääneitä veljiä vastaan. Hän joutui mielenhäiriöön. Sitä hänet onneksi paransi Suomussalmen itäosan miehittäneiden venäläisten sotilaslääkäriltä saadut unilääkkeet.)

Rebekka ei puhu Iisakille mitään Jaakobin ulkomaille lähdöstä. Ei edes ulkomaisen vaimon ideaa mainiten, vaikka sekin olisi ollut aika hieno juoni. Rebekka ainoastaan tuhahtaa kotoperäisten, heettiläisten morsiamien kelvottomuudesta, jonka Iisak oli varmaan jo itsekin saanut havaita. Iisakin oman hoksaamisen varaan Rebekka jättää sen, että Jaakob lähetettäisiin Harraniin naisiin. Mutta tietysti Rebekka tunsu miehensä niin hyvin, että juuri sitä tämä ehdottaisi. Niin kuin ehdottikin, kuten seuraavalla kerralla kuulemme.

Viisaasti toimien ja puhuen Rebekka lyö neljä kärpistä yhdellä iskulla: Jaakob selviää murhasta, Esau selviää joutumasta murhaajaksi, Iisak selviää murehtimiselta ja Jaakob saa paremman vaimon kuin mitä kotimaasta saisi.

Tässä on kertomuksen muodossa kuvattu seuraava Sanalaskujen totuus:

Moni viskoo sanoja kuin miekanpistoja,
mutta viisasten kieli on lääke (Snl 12:8)

On tiedettävä, miten puhua, jotta siitä koituisi hyvää. Puheen suoruus ei aina ole viisautta, kuten Rebekan esimerkki osoittaa.

Myöskään hiljaa oleminen ei ole aina oikea ratkaisu. Tämänkin kertomuksemme osoittaa.

Esau oli vihjaillut tai kerskunut lähipiirissä, että hän tappaisi Jaakobin. Joku viisas kuuli tämän. Hän ei pysynyt vaiti, vaan kertoi sen vaivihkaa Rebekalle. Jos hän olisi ajatellut, että ”tämä ei kuulu

minulle”, kauheuksia olisi voinut sattua. Tai toisaalta, jos hän olisi juoruillut ympäriinsä, niin ei siitäkään olisi hyvää seurannut.

Luther antaa tässä yhteydessä esimerkiksi kirkkosiä Augustinuksen äidin Monikan, josta kerrotaan seuraavaa:

Milloin riitaa oli virinnyt naapurinaisten välille ja hän kuuli kummaltakin taholta paljon puhuttavan katkerasti ja kiukkuisesti, hän ei levitellyt asiaa eikä kertonut sitä toiselta toiselle, vaan salasi sen visusti. Samaan aikaan hän keksi tullessaan jonkun tykö niistä, jotka olivat keskenään vihoissa, että toinen heistä oli lausunut toisesta jotakin aivan erinomaista ja kunnioitettavaa. Tällä tavoin tämä toinen lauhtui toisen asiasta mitään tietämättä niin, että hänen mielestään haihtui koko suuttumus ja kiista. ... Noudattakaamme Rebekan ja Monikan esikuvaa siinä, että milloin kuulemme kaikkein pahinta, me puolestamme puhumme kaikkien parasta ja tulkitsemme sen parhain päin. (Luther)

Eräs tähän aihepiiriin liittyvä paha tapa on se, että kristityt juoruavat ihmisten asioista sillä verukkeella, että he kertovat toisilleen ”esirukousaiheita” sen ja sen ikävistä ongelmista, joita pitäisi kantaa Herran eteen. Mutta tässäkin viisaus on olennaisinta. Jossain tilanteessa saattaa oikeasti olla paikallaan perustaa esirukousrengas jonkun hädässä olevan viemiseksi Jumalan eteen. Sitä tehdessä kannattaa olla rehellinen itselleen siinä, että teenkö tämän juoruilun halusta vai oikeista motiiveista.